

SKIEPAI

FAKTAI IR MITAI

Skiepų tema dėl informacijos gausos neretai būna apipinta mitais ir kelia daug klausimų. Sveikatos specialistai siekia atsakyti į dažniausius iš jų ir paneigti daugelį visuomenėje plačiai įsišaknijusių mitų.

Vakcinės sukuria atsparumą konkrečioms užkrečiamosioms ligoms dar prieš susiduriant su jomis. Kai žmogus paskiepijamas, jo organizmas sukuria imuninį atsaką taip, kaip reaguotų susirgęs. Jei ateityje asmuo susidurs su ta liga, jo imuninė sistema prisimins ją ir greitai sureaguos, neleisdama ligai vystytis. [Vakcinų suteikta apsauga yra saugi ir nesukelia ligos](#). Tai yra saugesnis būdas įgyti apsaugą nei pačiam persirgti liga.

MITAS. Vaikų skiepyti nereikia, nes pavojingos ligos - išnykusios

Ilgą laiką dėl aukšto vaikų skiepavimo lygio tokios ligos kaip tymai, raudonukė, kokliušas buvo beveik išnykusios. Vis dėlto, per pastaruosius 15 metų skiepavimo aprėptys palaipsniui mažėjo, o šiandien nuo nei vienos iš 14 pavojingų ligų nėra paskiepijama pakankamai vaikų, kad turėtume visuomenės imunitetą. Todėl **šios ligos vėl plinta**.

2021 m. neturėjome nei vieno tymų atvejo, o 2024 m. jau turime 29 atvejus. Nors jų ir nėra tiek daug, tačiau jeigu neskiepysime vaikų, keli atvejai labai greitai gali tapti šimtais ar tūkstančiais atvejų. Tymais užsikrėsti labai lengva. Skaičiuojama, kad vienas sergantis gali užkrėsti 18 kitų žmonių. Užsikrėtimo riziką didina ir kelionės į užsienį, kur šių ligų paplitimas didesnis nei Lietuvoje. Skiepyti vaikus nuo sunkių ir gyvybei pavojingų ligų labai svarbu. Skiepai apsaugo ne tik paskiepytuosius, bet ir tuos, kurių skiepyti negalima dėl įvairių medicininių priežasčių.

MITAS. Skiepai nėra saugūs

Vakcinos jau **du šimtmečius** saugo žmoniją nuo įvairių užkrečiamųjų ligų. Per šį laikotarpį jos įrodė savo veiksmingumą, padėjo suvaldyti ne vieną ligos protrūkį ir apsaugojo milijonus žmonių.

Vakcinų kūrimo procesas yra **griežtai prižiūrimas**, atliekami kelių etapų klinikiniai tyrimai. Juose dalyvauja tūkstančiai savanorių, siekiant užtikrinti saugumą ir veiksmingumą. Tik visus tikrinimus praėjusios ir saugumą užtikrinančios vakcinos yra patvirtinamos Europos vaistų agentūros ir jos leidžiamos naudoti.

Esamų vakcinų sauga toliau stebima ir tikrinama, o kiekvienas nepageidaujamas reiškinys registruojamas ir tiriamas. **Lietuvoje visos vakcinos yra saugios.** Pranešti apie šalutinį poveikį (o tokį gali turėti visi medicininiai preparatai be išimties) galima tiek savo gydytojui, tiek tiesiogiai Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos interneto svetainėje: <https://vvkt.lrv.lt/lt/>.

MITAS. Skiepyti vaikus pavojinga dėl galimo šalutinio poveikio

Labiau nerimauti reikėtų dėl **pačios ligos ir jos komplikacijų**, nei dėl vakcinos šalutinio poveikio. Susidūręs su virusais ir bakterijomis neskiepytas vaikas gali sirgti labai sunkiai. Pavyzdžiui raudonukė gali lemti sąnarius pažeidžiančią skausmingą ligą – poliartritą; tymai – plaučių uždegimą, encefalitą; kokliušas – dehidrataciją, traukulius, smegenų sutrikimus, kvėpavimo sustojimo epizodus. [Iš anksto neįmanoma nuspėti kaip sirgs jūsų vaikas.](#) Todėl geriau pasirinkti mokslu grįstą apsaugą, nei vėliau gailėtis, kad nespėjote laiku.

Dauguma su vakcinomis susijusių reakcijų yra lengvos ir trumpalaikės. Dažniausiai pasireiškiančios: paraudimas, patinimas, vietinis skausmas, neramumas, mieguistumas, lengvas karščiavimas. **Šios reakcijos yra normalu** ir parodo, kad organizmas sąveikauja su vakcina, išmoksta įveikti virusą ar bakteriją, jei su ja tektų gyvenime susidurti.

MITAS. Geriau persirgti nei pasiskiepyti

Iš tiesų – viskas priešingai. **Žymiai geriau yra pasiskiepyti nei persirgti**, nes:

- **Užsikrėsti pavojinga liga jau savaime yra rizika – ji gali sukelti rimtų komplikacijų.** Pavyzdžiui tymai ir poliomieltas gali sukelti ilgalaikių negalių. Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimai rodo, kad skiepai per pastaruosius 50 metų išgelbėjo mažiausiai 154 mln. žmonių. Vien vakcinacija nuo tymų užkirto kelią beveik 94 mln. mirčių. Rizikuoti neverta, pasiskiepyti yra saugiau nei sirgti.
- Kiekvieno žmogaus organizmas skirtingai reaguoja į užkratą. Vieniems persirgus gali susidaryti daug antikūnų, kurie apsaugo nuo pakartotinio užsikrėtimo, kitiems – mažai. Tad **persirgęs natūraliai niekada nežinosi kokia apsauga susidarė** organizme. Pasiskiepijus įgyjamas patikimas imunitetas.

Skiepytis **SAUGIAU** ir **PATIKIMIAU**, o svarbiausia – išvengiama komplikacijų., kurias gali sukelti liga.

MITAS. Vaikai yra per maži, kad juos skiepytume

Net ir būdami maži, vaikai gali užsikrėsti sunkiomis ligomis. Todėl geriausiai juos apsaugoti paskiepijus laiku. Per ilgus dešimtmečius tyrimų yra suformuotas **vaikų profilaktinių skiepų kalendorius**, kuris parodo optimaliausią laiką vaikų skiepijimui.

Siekiant vaikams sukelti kuo mažiau streso ir skausmo Lietuvoje aktyviai naudojamos **kombinuotosios vakcinos**. Jos leidžia vienu skiepu suteikti apsaugą iškart nuo kelių skirtingų ligų. Pavyzdžiui vaikams skirta MMR vakcina iškart apsaugo nuo tymų, raudonukės ir epideminio parotito. Kai kurios kūdikiams skirtos vakcinos apsaugo išsyk nuo 5 ligų.

FAKTAS. Nė viena vakcina nėra 100 procentų efektyvi.

Vakcinos žmonėms sukuria nevienodą apsaugos lygį, visgi tik labai mažai daliai žmonių imunitetas gali nesusiformuoti. Tačiau paprastai tokiu atveju žmonės serga lengviau nei visai neskiepyti.

FAKTAS. Vakcinos nesukelia autizmo.

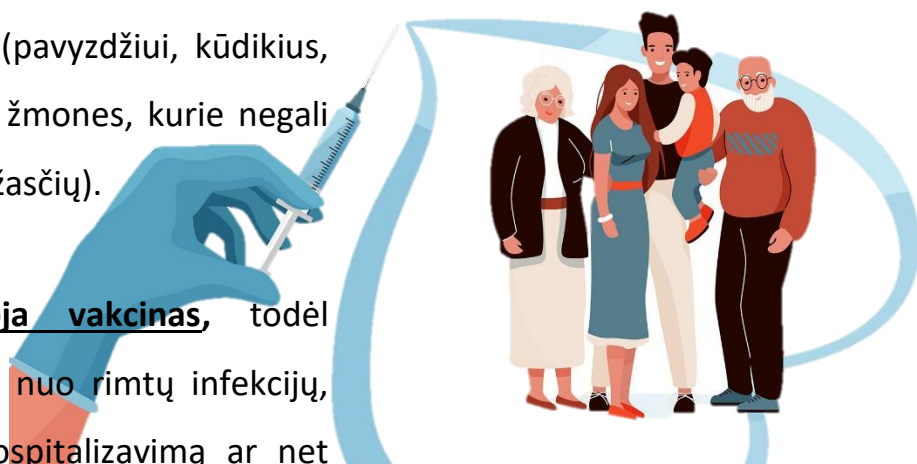
Ryšys tarp vakcinų ir autizmo išsivystymo nenustatytas. Tymų, epideminio parotito, raudonukės (MMR) vakcina nesukelia autizmo. Per daugelį metų atlikti moksliniai tyrimai rodo, kad atlikus paskiepytų ir neskiepytų vaikų sveikatos palyginimą, ryšio tarp MMR vakcinų ir autizmo nėra.

FAKTAS. Skiepai ankstyvuoju gyvenimo etapu yra gyvybiškai svarbūs, nes jie apsaugo kūdikius, kol jų imuninė sistema dar tik formuojasi. Vaikai skiepijami kuo anksčiau po gimimo, kad būtų apsaugoti nuo didelės užkrečiamųjų ligų rizikos.

Vakcinacija apsaugo vaikus nuo sunkių ligų, kurios gali sukelti komplikacijų, įskaitant negalį ir net mirtį. Vaikų skiepijimas apsaugo ir kitus šeimos narius, kurie yra pažeidžiami ir gali sirgti labai sunkiai, pvz., nėščias moteris, vyresnio amžiaus žmones ir lėtinėmis ligomis sergančius žmones. **Kai didžioji dalis visuomenės narių yra paskiepyti, ligai daug sunkiau išplisti**, nes žmonės daug rečiau susitinka su užsikrėtusiu asmeniu ir užsikrečia ligomis. Tai vadinama kolektyviniu imunitetu.

Kolektyvinio imuniteto dėka galime apsaugoti tuos, kurie negali pasiskiepyti (pavyzdžiui, kūdikius, kurie yra gimę per anksti, arba žmones, kurie negali pasiskiepyti dėl medicininių priežasčių).

Kūdikiams puikiai toleruoja vakcinas, todėl skiepijimas gali apsaugoti vaiką nuo rimtų infekcijų, kurios gali sukelti skausmą, hospitalizavimą ar net mirtį.

Daugiau informacijos: [#VieningilrSaugūs - Europos Komisija](#)

Nacionalinis
visuomenės
sveikatos
centras

10 PRIEŽASČIŲ, KODĖL BŪTINA SKIEPYTI VAIKUS

Mes, tėvai, norime padaryti viską, ką galime, kad vaikai būtų sveiki ir apsaugoti nuo ligų. Skiepai yra geriausias būdas tai padaryti.

1

Skiepai apsaugo vaikus nuo sunkių ligų, kurios gali sukelti plaučių uždegimą, dėl kurių galima netekti rankos ar kojos, prarasti klausą, patirti smegenų uždegimą ir kitas sunkias komplikacijas.

2

Skiepai gali užkirsti kelią tokioms ligoms kaip tymai, kokliušas, kurie vis dar kelia grėsmę. Dėl šių ligų vaikai dažniausiai patenka į ligonines.

3

Kai kurios ligos, pavyzdžiui, tymai, vis dar paplitusios kitose šalyse. Todėl keliaujant nepasiskiepijus galima užsikrėsti ir susirgti.

4

Ligų, kurių būtų galima išvengti skiepijant, protrūkiai kyla tuomet, kai dalis tėvų nusprendžia neskiepyti savo vaikų.

5

Skiepai yra saugūs ir veiksmingi! Mokslininkai, gydytojai ir atsakingų institucijų atstovai nuodugniai vertina kiekvieną vakciną, kad įsitikintų, jog ji yra saugi.

6

Skiepai apsaugo visus, kurie jums rūpi – šeimos narius, draugus, kitus bendruomenės narius.

7

Nepaskiepytas vaikas gali užkrėsti žmones, kuriems liga gali būti ypač pavojinga (kūdikius, žmones, kurių imuninė sistema nusilpusi dėl lėtinių ligų).

8

Skiepai nėra privalomi. Jūs priimate sprendimą už vaiką – sirgti ar ne. Ar vaikas rinktųsi sirgti?

9

Mes visi esame atsakingi už tai, kad mūsų visuomenė būtų sveika. Skiepydami savo vaikus mes apsaugome ne tik juos, bet ir visą visuomenę.

10

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SKIEPIJIMŲ KALENDORIUS

* Parengta pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018-08-29 įsakymo Nr. V-955 „Dėl Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendoriaus patvirtinimo“ 2023-02-01 redakciją.

Eil. Nr.	VAKCINA	AMŽIUS													
		Iki 24 val.	2-3 paros	1 mėn.	2 mėn.	3 mėn.	4 mėn.	5 mėn.	6 mėn.	12-15 mėn.	15-16 mėn.	18 mėn.	6-7 metai	11 metų	15-16 metų
1.	Tuberkuliozės vakcina		BCG												
2.	Hepatito B vakcina	HepB*		HepB					HepB						
3.	Kokliušo, difterijos, stabligės vakcina				DTaP		DTaP		DTaP			DTaP	DTaP		DTaP
4.	B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> infekcijos vakcina				Hib		Hib		Hib			Hib			
5.	Poliomielito vakcina				IPV		IPV		IPV			IPV	IPV		
6.	Pneumokokinės infekcijos vakcina				PCV		PCV			PCV**					
7.	Tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina										MMR**		MMR		
8.	Žmogaus papilomos viruso infekcijos vakcina													HPV1 HPV2***	
9.	B tipo meningokokinės infekcijos vakcina					MenB		MenB		MenB**					
10.	Rotavirusinės infekcijos vakcina				RV		RV		RV****						

Parengė visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą mokykloje, A. Mockienė,
aiste.mockiene@sveikatos-biuras.lt, Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Varpo g. 9-2, Šiauliai,
 pagal <https://nvsc.lrv.lt/lt/> medžiagą.